

RELACIONS INTERNACIONALS A L'ÈPOCA CONTEMPORÀNIA

Codi : 22223

Opció: Les relacions internacionals:1870-1991.

Prof.: Enric Ucelay-Da Cal

Curs 1995-1996. Professor Enric Ucelay-Da Cal

PROJECTE DE PROGRAMA

I. LES BASES DEL SISTEMA INTERNACIONAL DEL CAPITALISME

1. La diplomàcia: un llenguatge interestatal modern

- Antecedents: ambaixadors i cònsculs
- La estilització al segle XVIII
- La codificació al Congrés de Viena (1815).

2. El concepte del "Concert de les Potències" i la política internacional de la caiguda de Napoleó I a la de Napoleó III

3. La invenció americana de l'autodeterminació, 1776-1823. Confederació i federalisme entre el principi dinàstic i el nacionalisme.

4. La problemàtica de la llibertat de comerç i la neutralitat davant els controls marítims.

5. Comunicacions i tecnologia i la transformació de les relacions internacionals a mitjan segle XIX.

- Premsa i accés a informació
- La creació de l'"opinió pùblica" i la seva manipulació necessària
- La lenta invenció dels serveis d'informació

II. LA UNIVERSALITZACIÓ AGRESSIVA DEL MODEL EUROPEU D'ESTAT, 1870-1918

6. L'Estat imperial i el seu significat

- La dècada dels anys 60: la racionalització internacional de l'Estat
- La pràctica del nou nacionalisme d'Estat
- Característiques dels principals models d'Estat en 1870

7. Regions internacionals i espais en buit: el poder es fa responsable dels "ciutadans", 1870-1890

- La relació entre educació general, massificació de serveis i "abolició" internacional de l'esclavisme
- La ocupació dels buits interiors: les Amèriques, el "Great Game" en l'Àsia Central, el Sud-Est asiàtic.

- La ocupació dels buits exteriors: Àfrica entre britànics, francesos i alemanys.
- El "concert de les potències" i l'equilibrisme bismarckí: l'estabilització de les Balcanes

8. Les adaptacions a l'exportació del model d'Estat europeu:

- Els Estats "independents" inventats: l'Imperi de la Índia, l'Estat Lliure del Congo
- Els intents d'adaptació d'Estat no-europeus al nou model: l'expansionisme fallit del keïnat de

I'Egipte al Sudan, del regne de Hawaii a Micronèsia.

-L'Estat dependent: del colonialisme blanc (democràcia de colons) a l'Estat colonial d'administraci— directa europea o indirecta (les formes de protectorat).

-Els somnis neomercantilistes i militaristes davant les contraccions econòmiques

9. La cadena d'enfrontaments dels anys 90 i llurs conseqüències internes en cada cas:

-l'abandó del sistema de cimeres propiciades per Bismarck

-França-Xina com antecedent

-Portugal-Gran Bretanya, Xina-Jap—, Itàlia-Etiopia, Espanya-Estats Units, França-Gran Bretanya (Faxoda), Gran Bretanya-Repúbliques sud-africanes, Rússia-Japó

10. De les confrontacions expansives a la periferia internacional a les "crisis" a Europa, 1905-1914:

-Primera crisis del Marroc, crisi de Bosnia, rivalitat naval anglo-germana, segona crisi del Marroc, primera i segona guerres balcàniques

11. La Primera Guerra Mundial, 1914-1918

-La contesa estancada i la cerca permanent del flanqueig: la incorporaci— dels neutrals

-Fins bítics contradictoris: anexions i autodeterminaci—; absolutisme i democracia; guerra total i discurs pacifista; l'herència de la propaganda sistemàtica i la por a l'enemic intern

-Les noves tecnologies i les comunicacions

-El principi de la fi de l'eurocentrisme

III. LA SUPERVIVENCIA DE L'ESTAT IMPERIAL PER ALTRES MITJANS

12. L'ensorrament del principi dinàstic i la transformaci— del sistema d'Estats europeu

-La transformació inimaginable: l'Imperi rus com projecte revolucionari mundial i l'onada revolucionària a Europa, 1917-1923

-Les pretensions dels Estats nacionalistes successors: llur naturalesa imperial

13. Un predomini anglo-francés per exclusió i la seva implicació mundial

-El triomf de les talassocràcies britànica i francesa

-L'autoexclusi— dels Imperis interoceànics soviètic i estatunidenc

-El caràcter regional de les gran potències frustrades -Alemanya, Itàlia, Japó- i llurs ambicions imperials

-El col·lapse de l'Estat imperial xinés i la llarga guerra civil

-Les implicacions de la crisi financera internacional

14. Els desafiaments a la "Seguretat Col·lectiva": Japó i la Xina; Itàlia-Etiopia; la Guerra Civil espanyola; l'expansió hitleriana en Europa Central

-Discurs imperial o neo-imperial i els feixismes

15. La Segona Guerra Mundial

-Laliança antibritànica, 1939-1941: l'intent de afavorir un nou sistema internacional d'Estats

-Les "Nacions Unides" contra "L'Eix", 1941-1945: la victòria del sistema d'Estats heretat de la Pau

de París

IV. DESCOLONITZACIÓ, DISPERSIÓ NACIONALISTA I EL MANTENIMENT DE L'"HEGEMONISME"

16. Les contradiccions de les "Nacions Unides" i la postguerra de 1945

- L'acord anglo-francés-holandés per mantenir el marc talassocràtic
- L'acord tàcit americà-soviètic contra els vells imperis colonials
- L'acord explícit anglo-americà contra el nou expansionisme soviètic
- L'acord soviètic amb els nacionalistes "anti-imperialistes"

17. La "Guerra Freda" a Europa: l'estancament de la "qüestió alemanya"

18. El retrocós colonial a l'Àsia i el Mediterrani, 1947-1956

- Les independències de la Índia, Indonèsia, els Estats indoxinesos
- El triomf comunista a la Xina
- La creació d'Israel i la fi dels protectorats sobre els Estats àrabs
- Els Estats nacionalistes a la perifèria: Sukarno, Perón, Nasser

19. El descontrol de les "hegemonies", 1957-1968

- Les independències africanes: de Ghana a Algèria
- Cuba castrista i la por estatunidenca a la revolució
- La ruptura sino-soviètica
- El moviment dels no-alineats com expressió del interessos dels Estats nacionalistes de la perifèria

20. Els acords marc econòmics i militars: una nova manera de reconstruir espais imperials policèntrics

- Pla Marshall, OTAN, les xarxes internacionals americanes (SEATO, CENTO, Aliança pel Progrés)
- Pacte de Varsòvia, COMECON
- EEC

21. Noves tecnologies i comunicacions:

- La dependència energètica en el petroli
- Del monopoli atòmic americà al policentrisme clandestí
- La carrera d'armaments USA-URSS
- El desenvolupament cibernàtic

22. Estabilitat en l'enfrontament bipolar, 1969-1979: negociació directa i enfrontaments laterals

- Les guerres africanes: Etiòpia, Somàlia, Angola, Moçambic
- L'enduriment panamericà

V. LA FI DE "L'HEGEMONISME" HISTÒRIC I LES SEVES ALTERNATIVES

23. Les sorpreses desllorigadores de la bipolaritat, 1979-1989

- La revolució iraní i la guerra entre panislamisme i panarabisme
- Polònia trenca la lògica de l'Imperi soviètic
- El contrapés econòmic japonés als Estats Units: la industrialització ràpida de la costa asiàtica
- La Unió Europea anuncia ésser una promesa de nou imperi en expansió

24. El col.lapse de l'imperi soviètic, 1989-1991

-De la pèrdua dels "satèl·lits" al fraccionament de la URSS

-El model d'Estat nacionalista a la perifèria fa crisi: Egipte, Argentina, Algèria, Jugoslàvia, Pakistan; el desafiament i derrota de l'Iraq baasista

-La consolidació del desenvolupament econòmic xinés i del seu rol imperial

BIBLIOGRAFIA INDICATIVA (pendent):

TEXTOS GENERALS:

Duroselle, J.B., **Història universal contemporània**, vol. 2, **Les relacions internacionals 1918-1945**; vol. 3, **Les relacions internacionals 1945-1978**, Barcelona, Edicions Universitaries Catalanes, 1982.

Kennedy, P., **Auge y cada de las grandes potencias**, Barcelona, Plaza & Jan_s, 1989.

Renouvin, P., **Historia de las relaciones internacionales, siglos XIX y XX**, Madrid, Akal, 1982.

ALGUNES MONOGRAFIES:

Beloff, M., et al., **La Guerra Fría**, Buenos Aires, Troquel, 1966

Carr, E.H., **International relations Between the Two World Wars, 1919-1939**, New York, Haper, 1966

Carr, R., **Entre la guerra et la paix, 1944-1949**, Par's, PUF, 1949

Chastenet, J., **Europa entre dos guerras 1919-1939. Veinte años de historia diplomática**, Madrid: EPESA, 1945

Droz, J., **Les causes de la Première Guerre Mondiale. Essai d'historiographie**, Par's, Seuil, 1973

Launay, M., **Versailles, une paix bacil_e?**, Brusel·les, Complexe, 1981

Roth, J.J., (ed.), **World War I: A Turning Point in Modern History**, New York: Knopf, 1967

Taylor, A.J.P., **Los orígenes de la Segunda Guerra Mundial**, Barcelona, Caralt,

Taylor, A.J.P., **La guerra planeada**, Barcelona, Nauta, 1970

Zorgbibe, C., **L'après-guerre froide dans le monde**, Par's, PUF, 1993

POLITICA INTERNACIONAL ESPAÑOLA:

Calduch, R. (coord.), **La política exterior española en el siglo XX**, Madrid, Ediciones Ciencias Sociales, 1994

Morales Lezcano, V., **España, de pequeña potencia a potencia media**, Madrid, UNED, 1991

Pereira, J.C., **Introducción al estudio de la política exterior de España (siglos XIX y XX)**, Madrid, Akal, 1983

Vilar, J.B. (ed.), **Las relaciones internacionales en la España contemporánea**, Múrcia, Universidad de Murcia, 1989

REPERTORIS DE MAPES HISTORICS:

Catchpole, B., **A Map History of Our Own Times. From the 1950s to the Present Day**, Londres, Heinemann, 1982

Chaliand, G., & Rageau, J.P., **Atlas político del siglo XX**, Madrid, Alianza, 1989.

- Darby, H C., & Fullard, H. (dirs.), **Historia del mundo moderno. Vol. 14: Atlas**, Barcelona, Sopena, 1982.
- Gilbert, M., **Recent History Atlas 1860 to 1960**, Londres, Weidenfeld & Nicolson, 1977.
- Hayt, F., **Atlas de historia Universal y de España**, Madrid, Editorial Magisterio Espa-ol, 1989.
- Kinder, H. & Hilgemann, W., **Atlas histórico mundial. Vol. 2: De la Revolución francesa a nuestros d'as**, Madrid, Istmo, 1975, 5a. ed.
- Mc Evedy, C., **Atlas de l'histoire des XIX et XX siècles (L'Europe depuis 1815)**, Par's, Robert Laffont, 1985.
- Vidal-Naquet, P. & Bertin, J. (dirs.), **Atlas historique: historie de l'humanité de la prehistoire ^ nos jours**, Barcelona, Planeta, 1988.

Tots els materials no accessibles de forma normal en comerç editorial es trobaran fotocopiats.

SISTEMA D'AVALUACIO:

Examen final basat en les lectures i les lliçons impartides per l'aprovat; treball de recerca (15 ps., més àparell crític) per una nota superior.